

ЕНЕРГИЈА

КОЛУБАРА

број 68 // јун 2023.

ISSN 2560-5143

■ Добри резултати IV угљене линије на „Западном пољу“

Вредним радом до најцрњег злата

Све информације на једном месту

ЕПС
ИНФО

Скенирај QR код

<https://energija>

Зелени бум ЕПС-а до 2038. године

Нови зелени мегавати стратешки су опредељене „Електропривреде Србије“ и то потврђује Зелени пут ЕПС-а, документ који обједињује најважније инвестиционе пројекте у области обновљивих извора. Батна енергија из угља јесте стварност и садашњица нашег електроенергетског сектора, али на траси декарбонизације.

ВЕСТИ | 23.12.2022
ЕПС не зависи од увоза електричне енергије

ВЕСТИ | 29.12.2022
Потребна транзиција по мери Србије и ЕПС-а

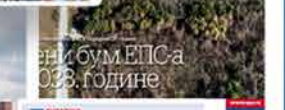
ВЕСТИ | 29.12.2022
ЕПС стабилан време је за нове пројекте

ВЕСТИ | 29.12.2022
РБ Колубара

ВЕСТИ | 29.12.2022
ТЕ-КО Костолац

ВЕСТИ | 29.12.2022
Бум ЕПС-а 2023. године

ВЕСТИ | 29.12.2022
Исај: Угљем унапредује енергетику Србије

Садржај

04

из епс групе

Еколошки пројекти и резултати ЕПС-а
**Ефекти инвестирања
већ видљиви**

06

актуелно

Како смо штитили објекте и пратили
водотокове током јунских поплава
**Несебична помоћ
радника „Колубаре“ становништву**

10

Из Службе за одводњавање Поља „Е“
**Савладан
поплавни талас**

12

репортажа

У посети Мокрој сепарацији
**Лето и ремонт
– руку подруку**

15

актуелно

Са симпозијума „Рударство 2023“
**Допринос
струци**

16

Погон „Елмонт“
**Увек на
висини задатка**

18

Завршена обавезна обука
„Етика и интегритет“
Виши ниво радног окружења

19

локални мозаик

Припреме за изградњу меморијалног
центра посвећеног Колубарској бици
Газиместан у Жупању

20

временпл

Из „Колубариног“ архивског депоа
**Трагом малог
црног албума**

05

В. д. генералног директора ЕПС АД у Јутарњем дневнику РТС-а

Циљ ЕПС-а да задржи стручњаке и да се модернизује

07

Представници Надзорног одбора
ЕПС АД посетили „Колубару“
и ТЕНТ А

Подршка за развој ЕПС-а

08

Добри резултати IV угљене линије
на „Западном пољу“

Вредним радом до најцрњег злата

импресум

ЕНЕРГИЈА
ЕПС КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ АД
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

В. Д. ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА: Душан Живковић, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Звездана Јовановић Поповић.

РУКОВОДИЛАЦ СЛУЖБЕ ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Наталија Живковић, РУКОВОДИЛАЦ ОДЕЉЕЊА ЗА ИНТЕРНУ КОМУНИКАЦИЈУ: Ана Павловић.

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Милош Павловић, УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ: Милан Цвијетић.

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Карађорђева 37, 11550 Лазааревац, ТЕЛЕФОНИ: 011 785 5086, 785 5089, Е-МАИЛ: redakcija@rbkolubara.rs, WEB SITE: www.rbkolubara.rs.

НАСЛОВНА СТРАНА: Александар Рашин, ЛОГОТИП: Милош Павловић.

Први број листа РБ „Колубара“, под називом „КОЛУБАРА“, изашао је из штампе 24. септембра 1960. године. Од 15. новембра 2017. носи назив „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

Ефекти инвестирања већ видљиви

Током последњих година ЕПС је уложио више од 500 милиона евра у пројекте којима се унапређују квалитет ваздуха, воде и земљишта

Акционарско друштво „Електропривреда Србије“ један је од највећих инвеститора у Србији, а поред пројеката модернизације и изградње нових капацитета значајна средства улаже у заштиту животне средине. Током последњих година ЕПС је уложио више од 500 милиона евра у пројекте којима се унапређују квалитет ваздуха, воде и земљишта. Циљ је смањење емисија прашкастих материја, SO_2 и NOx у ваздуху. Већ је реализовано више пројеката којима је умањен утицај рада термоелектрана на животну средину, као што је реконструкција електрофилтера, изградња постројења за одсумпоравање димних гасова, увођење примарних мера за смањење азотних оксида, изградња постројења за пречишћавање отпадних вода, реконструкције система за отпепеливање...

Многи до сада урађени пројекти првенствено у термосектору дали су резултате и показују ефекте инвестирања. Тако су сада укупне емисије азотних оксида (NOx) и прашкастих материја (ПМ) свих постројења ЕПС-а испод дозвољене границе утврђене Националним планом за смањење емисија (НЕРП). Из године у годину ове емисије су све мање.

На блоковима свих ТЕ (укупно 15 блокова) реконструисани су електрофилтери, чиме је

постигнуто смањење прашкастих материја до чак 90 одсто. То показује и податак из Извештаја о стању животне средине у ЕПС-у за 2003. годину, где је емисија ПМ честица из термоенергетских постројења износила 66.626 тона, а за 2022. годину 6.344 тоне. То је смањење за десет пута. Овај параметар бележи смањење емисије и у односу на 2021. годину и то за 15 одсто. У ове пројекте уложено је 100 милиона евра. Према извештају Агенције за енергетику, загађење ваздуха је у највећој мери проузроковано ПМ честицама у којој постројења ЕПС-а учествују са 2-4 одсто.

Спроводе се и мере за смањење емисија азотних оксида. У 2022. години емисија NOx у термокапацитетима била је 34.000 тона, што је за скоро 2.000 тона мање него у 2021. години. Планирано је да се у наредном периоду заврши увођење примарних мера на оним блоковима на којима то до сада није урађено и да се на другим блоковима уведу секундарне мере за смањење NOx .

У ТЕ „Костолац Б“ завршен је пројекат редукције NOx примарним мерама (емисија NOx је након имплементације пројекта око 220 mg/m^3). У овој електрани се реализује пројекат редукције NOx секундарним мерама – убризгавање амонијачне воде у ложиште котла. Пуштање овог система у рад се планира крајем 2023. године, након чега ће емисија NOx бити испод 170 mg/Nm^3 . Планира се наставак пројеката за редукцију NOx примарним мерама на блоковима ТЕНТ А6 (2024) и ТЕНТ Б2 (2025). На блоковима ТЕНТ А3, А4, А5 и Б1 су у функцији системи за редукцију NOx примарним мерама. Секундарне мере за редукцију азотних оксида на блоковима ТЕНТ А3-А6 и Б1-Б2 требало би да се реализују до краја 2026. године. Након завршетка ових пројеката заштите животне средине ЕПС ће размотрити и додатне

еколошке мере у складу са евентуалним новим захтевима еколошких прописа.

Изградња постројења за одсумпоравање димних гасова (ОДГ) у ТЕ „Костолац Б“ био је први пројекат у овој области, а у току је изградња тих постројења у ТЕНТ А и ТЕНТ Б, највећим ТЕ у Србији и региону. Постројење ОДГ у ТЕ „Костолац Б“ ради у пуном капацитету, а 11. јануара 2023. године добило је употребну дозволу и од тада је у редовној експлоатацији. Емисије SO_2 су испод горњих граничних вредности. Обезбеђено је редовно снабдевање кречњаком и место за одлагање гипса. Одсумпоравањем димних гасова влажним кречњачким поступком у блоковима Б1 и Б2 у ТЕ „Костолац Б“, емисије SO_2 смањене су са више од 4.000 mg/m^3 на испод 200 mg/m^3 , а уз то се гипс као нуспроизвод продаје за даљу употребу.

Изградња постројења за ОДГ у ТЕ „Никола Тесла“ А и Б је до сада највећи еколошки пројекат ЕПС-а. Циљ је смањење емисије SO_2 у електранама у складу са стандардима ЕУ, применом технологије влажног поступка с коришћењем кречњака. Вредност инвестиције на шест блокова ТЕНТ А и ТЕНТ Б износи око 400 милиона евра. Пројекат се највећим делом финансира из зајма Јапанске агенције за међународну сарадњу (JICA). По завршетку пројекта на четири блока ТЕНТ А (А3-А6), емисија SO_2 биће смањена испод 200 милиграма по кубном метру, а емисија прашкастих материја износиће мање од 20 mg/m^3 . Овај пројекат је у завршној фази.

Изградња постројења за ОДГ на оба блока ТЕНТ Б омогућиће да се емисија SO_2 смањи за око 20 пута, са 3.000 mg/m^3 на 130 mg/m^3 . Додатно, постројење ће допринети да се емисија чврстих честица смањи са 50 милиграма на испод десет милиграма по кубном метру.

Циљ ЕПС-а да задржи стручњаке и да се модернизује

Акционарско друштво „Електропривреда Србије“ треба да се мења, да буде модерна компанија и циљ је да задржимо запослене, стручне и квалитетне људе, од радника до инжењера, рекао је Душан Живковић, в. д. генералног директора ЕПС АД.

– Отпуштања су дуже време тема која се провлачи у јавности, али ја то не бих тако посматрао. Циљ јесте задржати запослене, стручне људе, квалитетне раднике, направити им простор за професионално усавршавање и унапређење – рекао је Живковић у Јутарњем дневнику РТС-а и додао да су његова врата увек отворена за све запослене.

Живковић је истакао да ЕПС из сопствене производње, без увоза, снабдева електричном енергијом привреду и грађане и поред повећане потрошње због врелог таласа.

– Протекле недеље потрошња електричне енергије била је на нивоу од 80.000 мегават-сати дневно, ове недеље је већ дошла до 90.000 мегават-сати. Пораст потрошње је већ на десетак процената, али ЕПС несметано обезбеђује довољне количине електричне енергије из сопствених извора – рекао је он и нагласио да ЕПС спремно чека зиму.

Блага зима и добра хидрологија створили су услове да акумулације и депоније буду пуне.

– У акумулацијама тренутно имамо преко 600 гигават-сати, депоније су на нивоу два милиона тона угља, тако да спремно дочекујемо следећу зиму. Производња угља је на планираном нивоу и циљ је да се

депоније угља одржавају на високом нивоу. У том смислу не очекујемо неке изазове – оценио је Живковић.

Говорећи о томе шта је сада приоритет, нагласио је да је након промене правне форме ЕПС-а из јавног предузећа у акционарско друштво главно да се направи нови план пословања за следећу годину и да се усвоји ребаланс овогодишњег плана пословања, како би већ 2023.

„Електропривреда Србије“ заживела као акционарско друштво у пуном обиму.

Оценио је да ће у том процесу помоћи и нови Надзорни одбор ЕПС-а у којем је и троје Норвежана.

– Сви чланови Надзорног одбора имају сјајне каријере, врсни су стручњаци и

први мој корак био је да се успостави добра сарадња са свима њима. Знање којим располажу помоћи ће нам да период транзиције из јавног предузећа у акционарско друштво буде изведен на прави начин, јер ЕПС треба да буде модерна компанија, да се мења и они су ту да помогну – рекао је Живковић.

Он је истакао да приоритет ЕПС-а јесте зелена енергија додајући да се дуго бавио обновљивим изворима енергије.

– Зелена енергија је нешто на чему ћемо максимално радити и у том смислу гледати да подигнемо ниво услуга и пројекте које развијамо – рекао је Живковић, истичући да пројекат изградње РХЕ „Бистрица“ треба дугорочно да помогне развоју ОИЕ.

На питање око подела у синдикату ЕПС-а и неслагања око представника запослених у НО ЕПС-а, Живковић је рекао да је дуго у компанији, да су његова врата увек била отворена за све запослене, да све утицајне стране види као партнере и да је спреман са свима да разговара са јасним циљем да се ЕПС модернизује и побољшају услови за сваког запосленог појединачно.

Живковић је рекао и да није извесно да ће електрична енергија поскупети по препоруци ММФ-а, али да ће пажљива анализа из перспективе дугорочне безбедности и сигурности снабдевања, неопходних инвестиција и развоја, као и унапређења односа са купцима одредити неопходност повећања јер нам је свима циљ успешан ЕПС.

Несебична помоћ радника „Колубаре“ становништву

Од јаког прилива воде из Пештана сачувани објекти „Прераде“ заједничким радом запослених и механизације из свих делова РБ „Колубара“.

Копови били безбедни током поплавног таласа

Током обилних киша и изливања водотокова средином јуна, производни процес на коповима у Огранку РБ „Колубара“ није био угрожен од поплава. Од раних јутарњих часова пратило се стање на рекама Колубара и Пештан, као и ушћу Пештана у Колубару.

Критичне тачке у РБ „Колубара“ биле су непосредно уз објекте ОЦ „Прерада“ у Вреоцима, када је 16. јуна, у преподневним сатима, река Пештан надоласила и преливала у тим зонама.

Како објашњава Раде Ивковић, технички руководилац „Прераде“, када су почеле обилне падавине, одмах су се организовали и запослени „Прераде“ изашли су на терен, пунили џакове песком и на тај начин покушавали да одбране објекте од велике количине воде.

Камиони који су радили на пословима чишћења објеката у „Преради“, одмах су преусмерени на довлачење камена и џакова са песком, уз лаку механизацију из „Прераде“. Када се видело да вода све јаче пробија и да лака механизација није довољна за заустављање, акцији подизања насипа придружиле су се колеге са копова и тешка механизација.

Како је ниво воде наставио да расте, у поподневним сатима организован је долазак камиона са каменом, као и рад помоћне механизације, два багера, два булдожера и два УЛП-а како би се направио бедем да заштити становништво и објекте од поплаве.

Једна машина РБ „Колубара“ радила је у зони испод новог моста код Ибарске магистрале на подизању насипа заједно са грађанима који живе у тој зони. Уз пут ка Медошевићу, ка гробљу, Пештан се преливао преко пута у дужини од 500 до 700 метара, уз све покушаје да се вода задржи, преливало је ка објектима „Прераде“.

Брзо је организовано чување објеката, пре свега трафостанице, Ватрогасног дома и бункера на сепарацији. Вода је

преусмеравана и са пет пумпи извлечена. Вода која је прелила каналима је прошла кроз зону „Прераде“, тако да је организовано чишћење канала како не би дошло до загушења и прелива. Воде је било и уз стари колосек железнице. Радови су трајали до пред зору, а учествовали су запослени „Прераде“, копова, ватрогасци и колеге из „Помоћне механизације“.

Ватрогасци „Прераде“ су наставили да, након јаке кише, учествују у санацији последица поплаве у Вреоцима. Радили су на испумпавању воде из дворишта домаћинстава.

Према речима Саше Радосављевића, командира Ватрогасне станице „Прерада“, запослени ове јединице су реаговали одмах по првим знацима да може бити проблема на водотоковима у Вреоцима.

– Хвала свим колегама из јединице који су били на располагању све време, као и увек до сада. Организовали смо се тако да су запослени радили и прековремено, брзо смо реаговали и, оно што је најважније, успели смо да одбранимо објекте „Прераде“ од воде из Пештана. Заједно са колегама из погона „Помоћна механизација“, који су управљали механизацијом и другим колегама из РБ „Колубара“ радили смо у петак од преподневних сати до пред зору наредне ноћи. Имали смо и добру координацију и сарадњу са представницима локалне самоуправе кроз Штаб за ванредне ситуације и реаговања – истиче

Радосављевић и наглашава да су запослени „Колубаре“ због рада у тешким условима навикнути да раде даноноћно и у свим временским (не)приликама.

Изливања река Пештан и Турија у околини РБ „Колубара“ утицало је на становништво и саобраћај који се одвијао са бројним прекидима и проблемима. Како објашњава Предраг Бушић, координатор одржавања помоћне механизације, запослени и машине „Помоћне механизације“ су учествовали у акцијама у Малим Црљенима, Барошевићу, Зеокама, Рудовцима, Вреоцима.

Машине на точковима биле су ангажоване за помоћ у селима на источној страни колубарског басена, тако што су се пробијале до поплавлених кућа и извозиле становнике до сувих делова. Такође, машине „Помоћне механизације“ су радиле на чишћењу чепова испод мостова, који су представљали потенцијално загушење.

Р. К.

Добра организација

На пословима припреме бедема на Пештану у Вреоцима и помоћи становништву укупно је било ангажовано више од 50 запослених, углавном ватрогасаца, руковалаца механизацијом и возача. Када је реч о опреми, радило је седам ватрогасних возила, седам машина тешке механизације, 12 камиона и шест пумпи.

Подршка за развој ЕПС-а

Чланови НО оценили да је било задовољство разговарати са радницима и менаџментом на производним локацијама ЕПС-а. Ближе су упознали производни процес од ископавања угља до термокапацитета

Акционарско друштво „Електропривреда Србије“ има велики потенцијал и бићемо подршка за развој и управљање компанијом у наредном периоду – рекао је Олуф Улсет, председник Надзорног одбора ЕПС АД, приликом посете Рударском басену „Колубара“ и Термоелектрани „Никола Тесла А“.

Улсет и чланови НО ЕПС-а Пер Сандеруд, Хилде Бакен, Игор Петковић и Миодрог Ранковић обишли су, крајем јуна, површинске копове РБ „Колубара“.

Том приликом су посетили површински коп „Тамнава-Западно поље“, где су обишли диспечерски центар из кога се надзире производња најпродуктивнијег копа „Колубаре“, и ту се упознали са системом рада овог копа.

– Желимо да сазнамо више о компанији и њеном пословању и за нас је било веома поучно и занимљиво видети експлоатацију угља на копу „Тамнава-Западно поље“ у „Колубари“, као и посетити ТЕНТ А. Било је задовољство разговарати са радницима и менаџментом на овим производним локацијама ЕПС-а – рекао је Улсет.

Како 24 часа свих 365 дана у години функционише производња угља у Рударском басену „Колубара“ члановима НО предочили су Слободан Вучетић, директор за производњу угља РБ „Колубара“ и Горан Томић, руководилац копа ПК „Тамнава-Западно поље“.

Чланове НО занимало је колика је укупна производња угља у РБ „Колубара“ и да ли се испуњавају планови, каквог је квалитета угаљ, какво је стање рударске опреме и безбедности и здравља на раду.

– Овде се ради 24 сата свих седам дана у недељи, целе године. И по киши, и по мразу, кад су врућине, у свим временским условима. Испуњавамо планове производње. Претходни период био је веома неповољан што се тиче временских прилика за откопавање угља, због падавина и отежаних услова рада. Ипак, успели смо да обавимо битне ремонте рударске механизације и опреме, који су

■ Током посете копу

пресудни за успешан рад копова, пре свега током зимског периода. Очекујемо стабилну производњу и остварење планираних биланса – рекао је Вучетић.

Да би се потпуно упознали са производним процесом обишли су коп и разговарали са запосленима на багеру „глодар 5“ на угљеном систему „Западно поље“. Представнике НО интересовале су количине откривке које је потребно откопати да би се дошло до угља на „Западном пољу“.

– У овом тренутку 2,8 кубних метара откривке нам је потребно да ископамо за једну тону угља, а коефицијент откривке расте и на 3,22 како напредујемо ка југу – објаснио је Томић и рекао да у зони овог копа има још 180 милиона тона угља.

Након посете копу, обишли су и депонију Дробилане, постројења за припрему угља одакле према ТЕНТ-у одлази око 18 милиона тона угља годишње.

Рад Дробилане, као и система за хомогенизацију и процес контроле квалитета угља, представио је Радојица Радојичић, руководилац Поља „Г“.

– Кроз Дробилану је пролазио угаљ са „Тамнава-Источног поља“, после тога са „Великих Црљена“, и сада са Поља „Г“ одакле долази системом трака дугим девет километара. Овде се, на три депоније, меша и угаљ са два копа, Поља „Г“ и „Тамнава-Западног поља“ – рекао је Радојичић.

Чланови НО посетили су и Термоелектрану „Никола Тесла А“ где су обишли машинску

халу и командну салу, а Срђан Јосиповић, директор за производњу енергије у Огранку ТЕНТ са сарадницима, као и представницима синдиката, представио је рад свих термоелектрана у овом огранку, најважније пројекте и резултате.

– Огранак ТЕНТ производи половину електричне енергије у Србији и деценијама је најзначајнији производни капацитет у региону – рекао је Јосиповић. – Урађеним ревитализацијама повећали смо снагу блокова, побољшали смо поузданост рада и повећали ефикасности. У свим електранама раде електрофилтерска постројења, а значајна средства улажемо у пројекте за побољшање заштите животне средине.

Он је нагласио да су у завршници пројекти одсумпоравања у ТЕНТ А и ТЕНТ Б, чиме ће бити испуњени еколошки стандарди како домаћи, тако и европски.

P. E.

О условима и могућностима

Са запосленима на багеру „глодар 5“ на угљеном систему копа „Западно поље“, чланови НО ЕПС АД разговарали су о тешким условима рада, зарадама и могућностима за побољшање. Током посете копу, уверили су се колико су тешки услови за рад запослених на коповима, који углавном раде на отвореном, без обзира на временске услове и температурне промене.

Вредним радом до најцрњег злата

Квалитет ископаног угља током претходног месеца је био задовољавајући

Ведричар, „петица“ и „четворка“ били су због ремонта током јуна једини носиоци колубарске производње лигнита. У овом периоду, уз добру дисконтинуалну производњу, заједно су ископали 1.160.000 тона, за око 20 одсто више од планираног биланса.

– Решен је проблем, ради „банд 4“. Крећемо! – чуло се уз пуцкетање на вези са радио-станице из кабине багеристе „ведричара“. Буквално на самом дну копа „Тамнава-Западно поље“, на нултој надморској висини, односно у нивоу мора, најдубљи угљени слој копа овај багер јединствен у „Колубари“ и ЕПС-у по томе што је једини гусенички багер који откопава угаљ и међуслојну јаловину испод нивелете свог стајања.

Попут огромног гвозденог џина, својом снажном „руком“ са 42 ведрице по којима је и добио име, поново је, након отклоњеног

електроквара на „бандвагену 4“ са којим ради у тандему, заграбио црни колубарски лигнит.

Овај багер заједно са „глодаром 5“ и „глодаром 4“, како је руководилац погона Горан Томић, истакао, био је носилац јунске производње лигнита у „Колубари“. Тамнавски угљенокоп током јуна успешно је остварио тежак задатак.

– Пошто је суседно Поље „Г“ морало да продужи своју инвестициону оправку, а БТУ систем са „глодаром 7“ на Пољу „Е“ отпочео ремонт, „Западно поље“ је сâмо производило угаљ током претходног периода са три угљене линије. Организовали смо механизацију по системима тако да смо, и уз лоше временске услове са великим количинама падавина, одлично изнели ту месечну производњу. У плану је било 960.000 тона лигнита, а наш биланс је чак 1.160.000 тона, односно 20 одсто већи од задатог плана – навео је Томић, додајући да је значајан допринос овим резултатима дала и дисконтинуална производња са камионским транспортом угља.

■ Угаљ са најниже тачке

И квалитет ископаног угља током претходног месеца је био задовољавајући. На „Западу“ је копање најкалоричнијег угља

поверено најстаријем багеру, „ведричару“, који ради у самој подини копа, па смо силазећи теренским возилом до њега, заправо путовали у далеку прошлост. Дотакли смо угаљ који је, како геолози тврде, стваран у периоду горњег понта, пре 8-10 милиона година. На овом месту био је мочварни појас који је чинио јужни обод Панонског мора.

Како нам је појаснио помоћник управника за производњу и квалитет угља Бојан Милосављевић, „ведричар“ откопава најквалитетније партије угља, средње вредности око 8.000 kJ/kg које служе за поправљање слабијег угља са других багера. То је угљени слој до саме подине који би роторни багери тешко савладали. После њега више нема угља, остаје чиста подина, најнижа тачка копа, и вода.

А вода је управо оно што он никако не воли. Планир-мајстор Дарко Дујмовић из Лазареваца, 26 година ради у руднику, а уз „ведричара“ шета пуних 14 година. Скоро па су вршњаци, 45-годишњи Дарко две године је млађи од ове машине. Познаје му корак, зна шта воли, и још боље зна шта не воли и шта му смета. А њему се мора угодити.

– Захтева изразито суву радну средину. Зато са свим овим пумпама одводњавамо

подину да њему припремимо да у најбољим условима откопа последње слојеве угља. Посебно пратим десну страну „ведричара“, да остане на безбедној удаљености. Ово је веома одговоран посао. Физички је напоран јер сам сваки дан осам сати на ногама, али ни психички није нимало лако. Срећом, имам одличне колеге, па помажемо једни другима. Буде ту некад и неких размирица, али посао не дозвољава да оне дуго трају – са осмехом нам каже Дујмовић.

Разговор нам прекида ужурбани Милош Мићић, 33-годишњи рударски инжењер из Уба који замењује шефове система. На овом откопу ради готово шест година. Каже да му је највећи изазов на послу организација људства. Почела је сезона годишњих одмора, па је најтеже ускладити све са захтевима посла.

Електричари су и даље радили на „бандвагену“, „ведричар“ је одмарао, а ми смо ту паузу у копању искористили да посетимо багеристу и бандисту. Слободан Негић 13 година ради на копу, а за командама „ведричара“ је последње четири године. Како је његова машина недавно имала годишњу инвестициону оправку, занимало нас је да ли је задовољан урађеним послом.

– Ради као нов. Рађен му је комплетан ланац, редуктори кружног, транспорти... Све се то примећује у његовом раду. У суштини то је проста машина, ограничена је са свих страна, по дубини, висини и ширини копања, али он ипак захтева специјално добре услове да би имао максималан капацитет. За разлику од „глодара“ има полуаутоматски рад – истиче Негић показујући нам на екрану где он посматра и коригује углове копања.

– Овај посао мора да се воли, не може само да се отаља. Сваки дан се овде јављају неке нове ситуације кроз које учим. Никад није исто. Ево пре стотинак метара је било пет метара дубље копање, а то ми одмах мења све – брзо завршава Негић јављајући се на позив – Немам ја блокаду. Јави се, Лука. Заустави па крени опет.

■ Смех као лек

Бандиста Лука Лукић, 24-годишњак из колубарског Лесковца, тек је годину дана руковаоца овог самоходног транспортера, а шест година ради у „Колубари“. Како сам каже, добро се снашао на систему, колеге су га одлично примиле и увеле у посао. А како нам је открио, има амбицију да једног дана буде багериста. Појаснио је да је тренутно његов посао пребацивање међуслојне јаловине у откопани смештајни простор, али кад „ведричар“ копа угљак онда његов бандваген утовара на системску траку.

Време је да се покрене банд, пре тога Лука зове бравара.

– Докторе, можемо ли да кренемо?

Стабилност у раду „ведричара“ зависи многоме од доброг машинског одржавања. Машинска служба има пуно посла око овог багера и то не само током годишњег ремонта него и током целе године.

Живадин Туфегџић

Дарко Дујмовић и Милош Мићић

Бојан Станковић и Драган Мијаиловић

Дежурни бравар на багеру је Бојан Станковић, међу колегама познатији као доктор. Разуме се у лековите траве и неретко лечи и колеге. А неко нам добаца да је он заправо зубар – мења зубе на кашикама багера.

– Знате како, ја сам заправо „багерска луда“ јер неко мора да буде задужен и за добру атмосферу у екипи. Уз смех се сваки посао лакше уради, а и осам сати смене брже прође кад се шалимо – представља се овај духовити Обреновчанин који се седам година брине о „ведричару“, а 15 ради у „Колубари“, а толико се и бави пчеларством, па још додаје да су заправо кошнице компликованије од багера.

– Машина има такав систем рада да се доста хабају машински скопови и без било каквог хаваријског отказа, сами по себи дотрајавају и морају се мењати. Зато је мој посао захтевнији него код осталих бравара на „глодарима“. Недавно је урађен ремонт, тако да сам сад миран бар два месеца док не крену стандардни кварови. Али познајем ја њега добро. Боље се сналазим на њему него у својој рођеној кући – каже Станковић који је и отац четворо деце.

Пословоља овог система Живадин Туфегџић, води рачуна и о суседној Трећој угљеној линији са „глодаром 1“, па нам је разумљиво било зашто је био у журби док је обилазио раднике. Са 37 година радног стажа међу најстаријима је на систему, међутим, како он сам каже, ништа му није тешко јер свој посао заиста воли.

– За разлику од данашњих млађих радника, ми смо имали другачији однос према копу. Починjali смо да радимо у неко друго време кад нам је свима коп био друга кућа. Стално смо размишљали о њему и секирали се кад наиђу проблеми, радовали се решењима. Зато ми је овај посао у крви и дан-данас кад дођем с посла размишљам о дешавањима на системима. Морам признати да како године одмичу све је теже радити јер је компликованија сама експлоатација угља. Све више има прослојака, а потребан је добар квалитет угља, па су радници оптерећенији. Али опет, одлично се прилагођавамо ситуацији и сви радимо свој посао најбоље што знамо – јасан је Туфегџић.

М. Павловић

Коповски феникс

Августа 1979. године својим великим ведрицама копао је прве тоне угља на „Тамнава-Источном пољу“. По затварању тог откопа, августа 2006, „ведричар“ се сели на „Запад“. Обично ради у спрези са „бандвагеном 4“, покреће се на гусеницама, спушта своје радне елементе и може да копа дубински блок од 12 до 15 метара. Своју издржљивост најбоље је показао током поплава 2014. као багер који је радио на најнижој тачки копа и најдуже је остао под водом. Пуоздан је и стабилно остварује годишњу производњу од 2,5 до три милиона тона угља.

Савладан поплавни талас

Бране се уз помоћ шест водосабирника, ободним каналом и уз помоћ више од 46 кровинских и десет међуслојних бунара. Током целе прошле године испумпано је више од три милиона, а за шест месеци ове више од 2,7 милиона кубика воде

Поплавни талас који је половином јуна захватио Србију није угрозио рад површинских копова „Колубаре“ и поред тога што је количина падавина у једном моменту била већа од 60 литара по квадратном метру за 24 сата. Површински коп Поље „Е“ тог дана највише је био угрожен од слива северне косине. Звонко Грбовић, шеф Службе одводњавања овог копа, каже да је повећани доток био најављен, па је погонска спремност службе била на максимуму.

■ Били спремни

– Очекивали смо воду, али не у овим количинама. Имали смо јаку подршку управе, машина, комплетне логистике. Све што смо могли да предузмемо као припрему обавили смо, имали

смо све сабирнике на минимуму, максимално сређен канал. Међутим, у најкритичнијем тренутку нестало је напона за пумпу од које нам је зависила одбрана тог, најугроженијег, дела. Стога смо, с друге стране копа, ручно развукли око 1.000 метара високонапонског кабла до трафостанице „Зеоке 4“ и укључили пумпу од 130 kV за избацивање воде коју смо преусмерили у ободни канал. Када је „густо“, коп дише као једно, о чему сведочи и то да су нам у најтежим моментима прискочиле у помоћ и колеге које више нису ангажоване код нас у служби – каже Грбовић.

Ове живописне слике ипак су само један сегмент рада Службе за одводњавање на коповима, приказан у екстремним условима. Њен значај је много већи, јер директно утиче на стабилност експлоатације, односно, стварање радне средине. Ово се посебно односи на Поље „Е“, које је јединствено због дубине копања, појаве воде у слојевима и подземних вода. Како су нам у овој служби појаснили, највећа брига није више вода одозго, већ она која долази одоздо.

– Зато имамо одводњавање и предодводњавање. Класично одводњавање ослања се на водосабирнике и ободни канал који се пружа од северне косине према Церовитом потоку. Он је током ових падавина одиграо пресудну улогу, тако да током лета планирамо његову санацију и надамо се да ће нас управа подржати тако што ће нам

обезбедити један ровокопач неопходан за ове послове – каже Грбовић.

Стабилан ободни канал још добија на значају уколико се придода чињеница да се у њега преусмерава вода из шест водосабирника, колико за сада имају на располагању. Грбовић наводи да технологија послова у овом моменту намеће да ту воду три пута пребацују до избацивања из копа.

– Предодводњавањем се боримо од воде у слојевима и подземних вода које су изузетно изражене. За ту сврху имамо 46 кровинских бунара, рачунајући и 25 нових од почетка маја. Такође, имамо и десет међуслојних бунара, распоређених у зони копања багера, што је посебан изазов. Наиме, како багер наилази, опрему вадимо из бунара, када прође, поново је враћамо. Притом зависимо од расположиве машине. Зато нам је неопходна једна само за наше потребе, јер ниједан захват не може да се обави без ње. Једноставно, не можете пумпу од две тоне ручно да спуштате у бунар – јасан је Грбовић уз констатацију да је овој служби хитно потребно подмлађивање.

■ Неопходно подмлађивање кадра

– Што се дубље улази у експлоатацију овог копа, одводњавање ће имати већу улогу. Потребно нам је хитно подмлађивање кадра свих профила и надзорно-техничког особља како бисмо могли да одговоримо на све већи обим

радних задатака. Цифре саме кажу колико посла имамо – током претходне године испумпано је више од три милиона, а за шест месеци ове, 2.702.499 кубика воде – истакао је Грбовић.

Владан Васиљевић, главни пословођа, каже да, као што Поље „Е“ не личи ни на један коп до сада, тако ни Служба одводњавања није као што је била.

– Требају нам млади која ће почети да раде и остати овде, јер се до сада дешавало да се обучени радници преусмеравају даље. Настојимо да као породица заједно правимо нешто што ће да траје. Посебно зато што ће бити све захтевнијих задатака у вези са одводњавањем. У служби раде људи са много година радног стажа, који су се максимално залагали на послу у најтежим условима и то је оставило трага на њима. Зато су нам потребни млади радници – рекао је Васиљевић.

Он је посебно говорио о значају опреме, која је за ову службу од пресудне важности. На већим сабирницима користе се пумпе од 300 и 400 kV снаге и оне су годинама заступљене у „Колубари“. У функцији су и од 110, 132 и 200 kV. Нова грундфосова пумпа коју управо монтирају, први пут се пушта у погон. Међутим, као најефикасније су се показале флајт пумпе (снаге 10, 18, 30 и 90 kV) од којих свака има сопствени сплав и ормар са посебним заштитима. Располажу и са једним флајтом од 37 kV,

■ Звонко Грбовић

такозваним агитатором, који се користи за прочишћавање замуљане воде.

– У принципу, свака пумпа има свој цевовод. То нас доводи до бројке од више од 5.000 метара цевовода инсталираног на целом копу, у коју не улази безброј мањих цевовода за претакање. Користимо углавном пластичне. Окитен цеви (пречника 200, 250 и 300 милиметара) и челичне пречника 300 и 350 милиметара. За „варење“ пластичних цеви поседујемо и посебан апарат. Захваљујем руководству копова од кога смо добили возило за превоз. Потребно нам је и кранско возило, а пре свега сопствени ровокопач који ће код нас од 365 дана у години сигурно да ради пуном паром 355 дана – тврди Васиљевић.

Никола Војиновић је рударски инжењер одводњавања који се углавном стара о предводњавању на великој површини чак четири села.

– За нас је зато посебно важан добар проток информација, јер да бисмо ефикасно организовали

машине и људе који су нам на располагању, потребно је да тачно утврдимо које је врсте и хитности квар. Иако није лако, уз добар рад и организацију увек има места и за шалу, осмех и позитивну енергију. Свако зна свој посао и имамо много поверења једни у друге – јасан је Војиновић, уз инсистирање на једној чињеници да све што се ради код предводњавања изискује време да се дође до резултата.

Имају 45 кровинских бунара који су дубоки од 16 до 45 метара. Њима се бране од Пештана и од вода које се „провлаче“ од њега и полако иду ка копу. Углавном бране први блок, први систем и тим бунарима суше коп. Пумпе које користе су снаге од 1,5 до 7,5 kV. Када се осуши етажа, косина, траса, може да се копа.

– Међуслојни бунари су постављени између система и њихова дубина износи 120 и 150 метара. Пумпе су грундфосове, дугачке и у облику цеви, од 13 и 18 kV снаге. У радним зонама су багери, па како који прође,

■ Владан Спасојевић

ми их скраћујемо и вадино опрему. Пратимо кретање багера, уклапамо се са свима и морамо да водимо рачуна да никоме не сметам у раду. А имамо километре и километре, што каблова, што цеви – уз уздах каже Војиновић.

То нас доводи до машинске службе на чијим леђима је сав посао монтаже, демонтаже, одржавања пумпи, цевовода и бунара. Уопслени су максимално. Синеша Филиповић, машински предрадник, није се пожалио на количину посла, већ на недостатак одговарајућег кадра.

– Имамо младе које тек треба обучити и нешто старог кадра. Велики је распон послова, број локација, недостатак машина, све су то фактори који нас доста успоравају. Па ипак, послови се завршавају, уз доста муке, али завршавају – тврди Филиповић.

Раме уз раме са обимним машинским иде електроодржавања. Владан Спасојевић, електроинжењер одводњавања, објашњава да је због великог броја објеката о којима се старају уведен центар

за даљинско праћење рада бунара, па се у сваком тренутку зна шта се дешава и који су проблеми.

– Нови бунари које смо примили у мају немају даљинско праћење што ће, надамо се, бити промењено током ове године. Електрослужба одводњавања је специфична на овом копу јер једини имамо 13 далековода. Због тога, ако нестане напон или треба да стигнемо на различите локације, рударска служба нам најчешће излази у сусрет за превоз, јер пешачи се доста – наглашава Спасојевић.

Он је посебно истакао добру сарадњу са радионицом за напојну мрежу и радионицом за траке са Монтаже које их снабдевају кабловима и резервним деловима, јер без њих не би могли да функционишу.

– Сматрам да електрослужба добро функционише, нема много застоја, успевамо да завршимо све што се од нас очекује. Али људи су исцрпљени, а посла ће бити све више – закључио је Спасојевић.

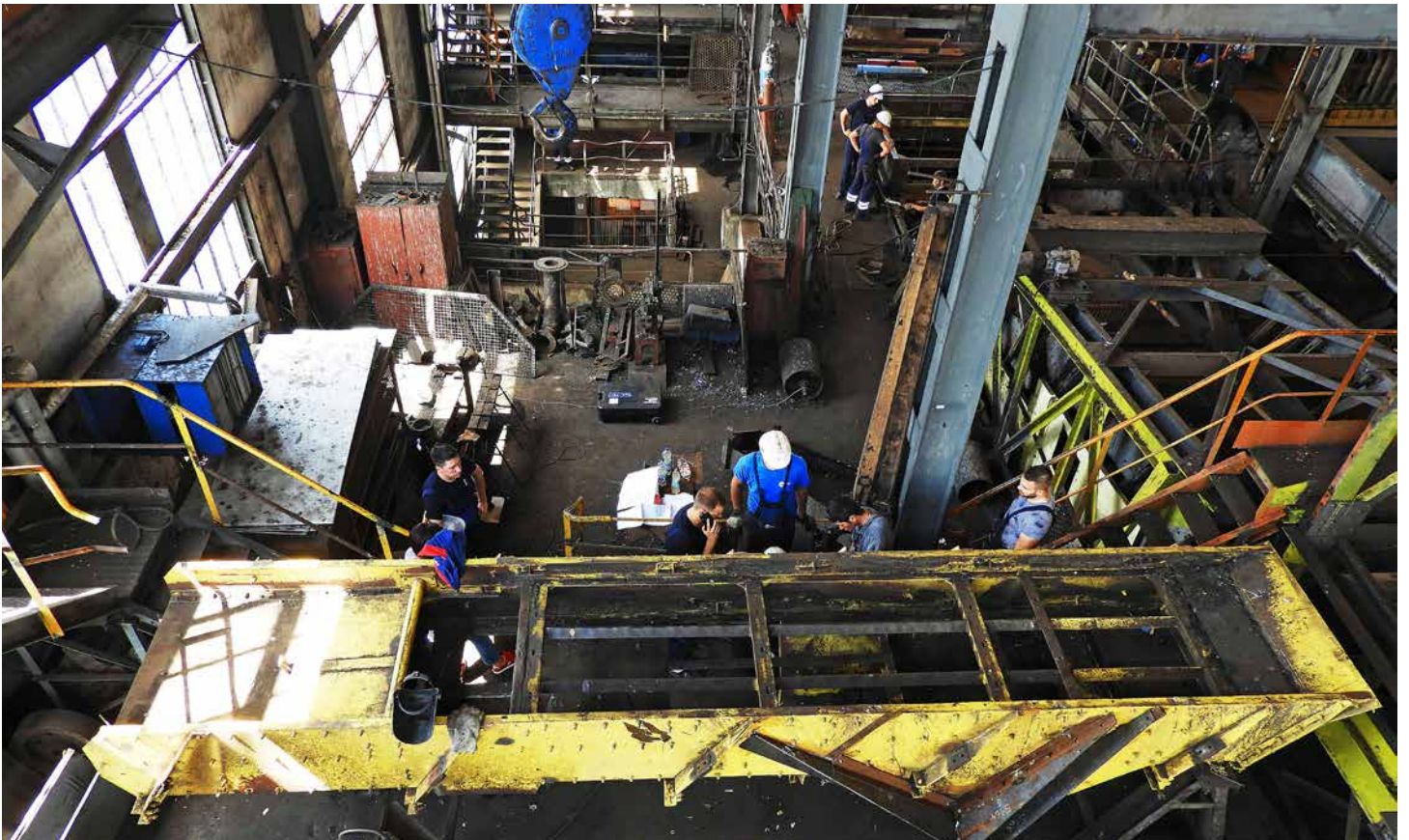
Д. Весковић

■ Црпе воду из водосабирника

Потребни сопствени далеководи

Према речима Владана Спасојевића, електроинжењера одводњавања, Служба одводњавања располаже са само једним „сопственим“ далеководом. Осталих 12 су заједнички са системима, па када су они у застоју и њихове пумпе стоје. – Када бисмо имали своје далеководе, били бисмо много сигурнији. У великом проблему смо када киша пада, а немамо напон да црпимо воду. Некад нађемо алтернативу, ручно вучемо каблове, али има и ситуација када и то просто буде немогуће – каже Спасојевић.

Лето и ремонт – руку подруку

У свим деловима „Прераде“ јун је већ годинама посвећен прегледу и сервисирању опреме којој је, након деценија употребе, потребно озбиљно одржавање да би задржала ефикасност

Ужељи да сазнамо на који начин запосленима полази за руком да одрже у добром и функционалном стању опрему која у захтевним условима ради већ деценијама, „Прерадин“ погон Мокра сепарација посетили смо у јеку редовног годишњег ремонта. У производни део система повео нас је Иван Ракић, управник Одржавања, а тамо смо затекли велике групе радника, свих профила. Ракић је подсетио на технологију рада овог дела система.

– Задатак погона за сепарацију, такозваног пралишта јесте да обезбеди чист угаљ, који је претходно третиран гравитацијском концентрацијом у тешкој средини. То значи да се у суспензији воде и кварцног песка одваја јаловина од угља.

Опрани угаљ се затим испоручује Сушари за процес сушења, док се ситна класа дистрибуира према термоелектранама. Јаловина, као нуспроизвод који настаје након прања сировог угља преко система трака, допрема се на одлагалиште у непосредној близини – подсетио је Ракић.

■ Сређивање праоника и делова пумпе

Приметили смо да су мајстори, који су били распоређени по групама од приземља до четвртог спрата, веома окупирани својим послом. Да се ради пуном паром потврдио нам је и Драган Тасић, пословођа машинског одржавања на пралишту. Он има 40 година радног стажа, један је од најiskusнијих у овом послу, а колеге кажу да је увек расположен, и за рад и за шалу, уноси ведрину и свима подиже елан.

– Ипак, за овај посао није довољно добро расположење. Потребна је и солидна физичка спремност, пошто се свако бар једном дневно мора попети уз 119 степеница, колико има до последњег спрата – нашалио се док нас је предводио уз платформу високу 34 метра.

На том путу прошли смо поред бројних машина, читавог система пумпи, цевовода. Бука је надглашавала Тасићеве речи, док нас је успут упознавао са пословима који су преокупирали запослене у том тренутку.

– Поред уобичајених интервенција на инсталацијама, машинама и уређајима у погону, овогодишњи ремонт обележили су обимни послови на праонику 24 А. Рађена је комплетна замена кружног кола, замена калотних, излазних и патосних лимова, као и лимова у левку испод праоника. Кружно коло, које одваја јаловину од угља, мења се на две године, док се остали лимови углавном мењају сваке године. Један од већих послова у овогодишњем ремонту је и замена потисног вода пумпе. То је пумпа која избацује течност у праоник за прање угља. Све што је потрајало мора детаљно да се прегледа и сервисира да би погон беспрекорно функционисао, јер је ово врло специфичан погон који има много резервоара, пумпе за ретку и густу течност, решета и траке за јаловину и угаљ, као и пумпе за отпадну воду – каже Тасић, који је дугогодишње радно искуство стицао обављајући различите послове, а сада се полако припрема да погонске бриге уступи неком другом.

У погону од 1. јула

Како је било планирано, годишњи ремонт Мокре сепарације завршен је 30. јуна. У складу са унапред утврђеном динамиком, првог дана јула погон је враћен у редован режим рада.

Драган Тасић

Ненад Јефтић

Душко Бранковић

У моменту наше посете актуелни су били радови и на санацији решета.

Како нам је објаснио Стефан Тошанић, руководилац Машинског одржавања Мокре сепарације, обимне послове на санацији решета 22 а обављају радници „Монтаже“.

– Послови се односе на замену прихватних, прелазних и одскочних лимова, замену оштећених греда, сита, ламела, челичне конструкције. Мењају се вратила, лежајеви и сви остали оштећени делови – каже Тошанић, док нам показује извађену лађу решета, коју ће радници Одржавања вратити на своје место након завршених послова.

Једини заваривач

Кроз врелину и буку наставили смо ово „пробијање“ кроз погон, које се, уз сву добру вољу, тешко могло назвати шетњом. Свуда по поду били су трагови лепљиве сивоцрне прашине, па је сваки корак морао да буде опрезан. У полумрачном делу хале затекли смо екипу под треперавим светлом апарата за заваривање.

У том моменту, мењали су левак густе течности који иде испод решета ка резервоару, пластику у левку, радили санацију решета, замену греда, као и сита на решетима.

Поразговарали смо са Ненадом Јефтићем, заваривачем, радником ЈП ПК „Косово – Обилић“. Његов опсег посла током овог ремонта био је велики, пошто је једини заваривач у целом погону.

– Радим и аутогено резање, тако да је прилично напорно. Тимски радимо и уходања смо екипа, јер ремонте заједно радимо већ годинама – каже Јефтић, који је скоро 20 година на овом послу.

Скроман је и свестан да задаци морају да буду завршени, па се не жали на то колико је тешко радити заваривачке послове у затвореном, лименом простору. Посебно ових дана када се жива у термометру подигла на 35 степени Целзијуса.

– Ударни притисак на ове људе је током годишњег ремонта, али њихово ангажовање непрестано траје, посебно током сервиса који се спорадично организују да би у погонима

били изведени неки већи захвати које је немогуће одрадити у ходу. Велики проблем нам представља недостатак радника, посебно одређених струка – заваривача, мазаца, али и помоћних радника, тако да смо приморани да послове обављамо по принципу „сви раде све“ – додаје Иван Ракић.

„Дотерана“ и допрема угља

У погону за допрему угља на два истоварна места прима се равни угаљ допремљен са копа. Из прихватних бункера у које стаје по 200 тона, угаљ се извлачи чланкастим транспортерима, а потом тракама одлази на дробљење, па на прање.

Душко Бранковић, пословођа Одељења за крупно и средње дробљење (такозвана тријажа), дочекао нас је у старом делу погона. Реч је о једном од најiskusнијих радника, који више од три деценије обавља ове нимало једноставне захвате.

– Тренутно се изводе радови на превртачу вагона, такозваном виперу, тако што се бункер испод випера облаже заштитним лимовима. Биће замењени стубови и лукови на превртачу вагона, наваривани венци, погонске звезде на дозери, замењени оштећени делови на папучама и хидраулици, замењени редуктори на дозери 15, који извлачи угаљ испод випера ка млину, као и ремонт дробилице 16, која меље угаљ – набројао је део активности Бранковић, док су радници у бункеру спретно баратали алаткама и апаратима.

Заједно са нашим домаћинима обишли смо и нови део погона, где се угаљ седластим вагонима из погона Сува сепарација допрема у бункере.

– У овом делу погона урађена је замена погонског добоша траке 3, замењени су оштећени лежајеви, ланчаници, замењене ударне плоче, подмазивање – навео је наш саговорник додајући да се сви запослени максимално труде да обезбеде беспрекорно функционисање машина на којима се добро виде трагови дугогодишње употребе.

Стефан Тошанић и Иван Ракић

Т. Симић

Капитални радови на „глодару 2“

Заменом радног точка и куглбана осигуран поуздан рад багера пред којим су све изазовнији услови у производњи

Комплетан угљени систем Површинског копа Поље „Г“ са „глодаром 2“ од 1. јула враћен је у редован систем рада. Овим је заокружен ремонтни циклус који је почео 10. маја инвестиционим оправкама на Постројењу за припрему угља – Дробилани, које су трајале до 3. јуна. Након тога, на ред за годишње сређивање дошла је „двојка“, али и бројни трачни транспортери који се налазе на девет километара дугом путу од ње до Дробилане. Тај посао урађен је током јуна, чиме је комплетирана инвестициона оправка овог дела система и он је, након функционалних проба, враћен у редовну производњу.

Радојица Радојичић, директор копа, истакао је да су највеће интервенције изведене на роторном багеру, на којем су замењени радни точак и куглбан. На бандвагену који прати багер замењен је хидроцилиндар на траци 2. Транспортери угљеног система Е-3 и В-3 делимично су реконструисани, јер су испод траке В-3 постојале количине угља које се сада експлоатишу дисконтинуалном опремом.

На терену смо затекли „двојку“ у раду и Николу Цвејића, шефа система на замени. На копу је 12 година, поткован искуством са других система, тако да му прелазак са јаловинског на угљени систем није непознаница. Од њега смо сазнали да су производњу почели у висинском блоку у делу поред ремонтног плаца јер је угаљ солидног квалитета, али

и пребацују, каже, „метарски“ прослојак. У том блоку остаће до краја лета.

Како каже Цвејић, по завршетку сваког ремонта неопходно је послушквати багер, уочити ситне мањкавости, које је немогуће избећи, и решавати их у ходу. Машина је спремна за зиму, али јој је неопходно обезбедити добар, здрав и чист блок са што мање прослојака како би производња у ударном делу године била стабилна и поуздана.

Александар Јованчић, рударски инжењер механизације рударства, ради у машинској служби и ове године имао је ватрено крштење на инвестиционој оправци на багеру јер је његов радни стаж дуг тек две године. Како је рекао,

испратио је све веће поправке у овогодишњем ремонту, замену радног точка и замену стаза на кружном кретању и стекао велико искуство. Та два капитална посла морала су да се раде раздвојено и зато је ремонт трајао 50 дана, а како то често бива појавио се и непланирани посао на хидроцилиндру траке 2. Времена је, према његовим речима, било таман колико треба да планиране послове обаве у року. Запослени из „Метала“ имали су велику помоћ свих бравара и варилаца са копа. У првим данима након ремонта баве се неминовним корекцијама, као што је санирање проклизавања нове траке која се током рада и због временских услова временом истеже.

О начину и условима рада на копу у овом моменту Радојичић каже да је багер у зони копања у којој је лежиште веома неправилно у односу на оно које су копали до сада.

– Кровина угља нагло залеже ка југоистоку, подина такође, па нам при померању транспортера предстоје њихова спуштања и скраћења, како бисмо са постојећом опремом, роторним багером и бандвагеном, могли да повадимо сав лигнит до подине. Овакво стање утиче на резултате рада када говоримо о квантитету, али и квалитету лигнита. Прослојци такође неправилно залежу, па су честа непланирана пребацивања. Право стање је видљиво тек када се угаљ отвори – појашњава Радојичић.

Према његовом речима, због оваквих услова који говоре да се практично ушло у завршну фазу експлоатације угља на Пољу „Г“, билансни планови за производњу лигнита ове године су велики. За првих шест месеци рада успели су да остваре 70 одсто плана, са урачунатим количинама које су откопане дисконтинуалном опремом и извезене камионима. Тренутно је отворено око 200.000 тона угља које могу на овај начин да се произведу, а током јуна оваквим начином експлоатације откопано је 135.000 тона квалитетног угља топлотне моћи од 7.500 до 8.000 килоџула по килограму.

М. Димитријевић

Ремонт Првог БТО система

На Првом јаловинском систему ПК Поље „Г“ овогодишња инвестициона оправка подразумева замену радног точка на роторном багеру „глодар 1“. Према речима Радојице Радојичића, БТО систем улази у годишњи ремонт крајем јула или почетком августа.

Допринос струци

Инжењери РБ „Колубара“ својим радовима допринели разматрању стања и праваца развоја рударског и енергетског сектора

Мултидисциплинарни приступ областима рударства, енергетике, геологије, заштите животне средине и другим блиским темама омогућује одрживи развој рударства и енергетике, један је од закључака 14. међународног симпозијума „Рударство 2023“, на коме су учествовали и стручњаци из РБ „Колубара“.

Симпозијум је одржан од 30. маја до 2. јуна на Златибору, у организацији Института за технологију нуклеарних и других минералних сировина, Привредне коморе Србије и других привредних субјеката.

Инжењери Рударског басена „Колубара“ својим радовима допринели су разматрању стања и праваца развоја енергетског сектора. Мр Богољуб Вучковић, главни инжењер „Пројекта“, истражио је хоризонталну и вертикалну дистрибуцију тешких метала (бакар, олово и цинк) у лигниту косточлачко-ковинског угљоносног басена. Драган Арсенијевић, координатор планирања производње и квалитета угља, изложио је пилот-пројекат успостављања засада брзорастућих дрвенастих врста за енергетске потребе, који је урадио са Јеленом Урошевић, инжењером за мониторинг у оквиру Сектора за заштиту и унапређење животне средине.

Др Милисав Томић, руководилац Службе за биолошку рекултивацију, представио је рад „Анализа утицаја рударских радова на промене начина коришћења земљишта у зони Рударског басена „Колубара“ даљинском детекцијом“. На примеру Медошевца, једног од насеља лазаревачке општине које је директно захваћено утицајем површинске експлоатације, Томић је анализом антропогенних утицаја показао да је дошло до значајних промена. Испитиване су промене простора површине око десет квадратних километара у периоду од 1981. до 2022. године с фокусом на 1981, 1991, 2001, 2011. и 2022. Рад је засновао на обради сателитских снимка Landsat у софтверу ArcGIS 10. Идентификовао је и издвојио шест елемената животне средине – три природна (ниска вегетација, шуме и водене површине) и три антропогена (насељени простор, индустријски објекти

■ Милисав Томић

са саобраћајницама и површине под површинским коповима).

Кроз рад „Могућност смањења емисије угљен-диоксида у термоелектранама ЕПС-а у функцији одрживог развоја и циркуларне економије“, Момчило Момчиловић, инжењер Сектора за инвестициону изградњу и унапређење технологије при Дирекцији, испитао је могућности косагоревања мешавине биомасе и угља, могућа решења за директно издвајање угљен-диоксида из димних гасова и могућност повећања енергетске ефикасности термоелектрана. Тиме би се директно смањила количина емисије угљен-диоксида, оствариле новчане и енергетске уштеде и створили услови за функционисање принципа циркуларне економије која штеди ресурсе, смањује загађење, промовише иновације, смањује цену производње и отвара нова радна места.

– Ако би се у свим термоелектранама ЕПС-а применио систем косагоревања са уделом биомасе од 15 одсто и ако би се повећала ефикасност котловског система са компонентама које имају боља термичка и механичка својства, повећање ефикасности износило би од 13 до 14 одсто. То би утицало на смањење емисије угљен-диоксида у укупном износу око 43 одсто и то нас приближава максимално дозвољеној граници за емисију угљен-диоксида – дао је пример Момчиловић.

Када је реч о важности симпозијума, Томић сматра да зрели и афирмисани инжењери, исто као и млади, имају обавезу сталног усавршавања и провере својих знања.

■ Момчило Момчиловић

– Савремени научни, технолошки и технички ниво, којим смо постигли садашњи цивилизацијски, културни и друштвени комфор, тековина је експлоатације и коришћења јефтиних и расположивих фосилних горива и металичних руда и зато је веома битно да схватимо континуитет, значај и даљи развој рударства и енергетике. У том контексту, интерес за стручне и научне радове у вези са „Колубаром“ јесте неисцрпан и драгоцен – појаснио је Томић, који се две деценије бави научним и стручним радом, а на симпозијуму годинама учествује као члан Научног одбора, рецензент, аутор и излагач научних радова.

За Момчиловића су утисци са „Рударства 2023“ позитивни јер су, оцењује, радови били усмерени ка унапређењу ЕПС-а.

– У времену када рударство трпи највеће притиске откако постоји, радови о рударским темама веома су пожељни, нарочито иновативне идеје или савременија и ефикаснија решења чијом би се имплементацијом омогућили бољи резултати. „Колубара“ има велики значај као извор нових радова који би унапредили њено пословање – додао је Момчиловић.

М. Караџић

Захвалница

Поводом 130 година од оснивања Географског факултета, 22. јуна у Ректорату Универзитета у Београду, др Милисаву Томићу, као представнику Сектора за заштиту и унапређење животне средине у РБ „Колубара“, уручена је захвалница те установе за успешну сарадњу.

Нама само кажу:
Довуци струју ту
и ту, хитно је, и ми
крећемо, крај приче

У производном ланцу Рударског басена „Колубара“, „Металов“ погон „Елмонт“

представља значајну карику, јер једини ради са струјом високог напона – до 35 kV. То у пракси значи да је континуирано напајање копова струјом њихова брига, уз обавезу да уколико дође до било каквог прекида, реагују одмах.

– Нама само кажу: Довуци струју ту и ту, хитно је, пожурите. И ми крећемо, крај приче – сликовито нам је објаснио Александар Богдановић, руководилац Радне јединице Енергетика.

Реч је о специфичном погону и јединој организационој јединици која се у „Колубари“ бави изградњом и одржавањем далековода.

– У многим деловима система постоје електричари, али наша специфичност је рад на далеководима, што није случај чак ни у осталим деловима „Електропривреде Србије“. Отуда је занимање електромонтера, које је код нас јединствено, и најзаступљеније – појаснио је Иван Јаћимовић, директор погона „Елмонт“.

Електромонтери се школују на смеру Електромонтер мрежа и постројења у Техничкој школи „Колубара“ у Лазаревцу или у Средњој школи „17. септембар“ у Лајковцу. Устаљена пракса је да када изађу из школских клупа, будући мајстори прођу обуку код својих старијих колега. Дугогодишње искуство је показало да је тај метод –

Четрдесет година у „Колубари“

„Елмонт“ је основан 3. марта 1969. године као самостално предузеће, са седиштем у Лајковцу. Ове године навршава се 40 година откад је 1983. ушао у „Метал“, односно у састав Рударског басена „Колубара“.

Увек на
ВИСИНИ
задатка

Организација

„Елмонт“ је организован у четири радне јединице. Енергетика се бави изградњом свих енергетских објеката, почев од електроинсталација,

нисконапонских мрежа, далековода до напонског нивоа 35 kV, трафостаница до 35/6 (10) kV, монтажом свих врста постројења и разводних ормана.

Телекомуникације се баве изградњом примарних и секундарних телефонских мрежа и спојних путева сигнализације, телефонских инсталација, рачунарских мрежа. Метални погон је задужен за израду свих врста лаке челичне конструкције и резервних делова. У овој радној јединици израђују се мостови за прелаз преко трака, трачни транспортери, стубови за освету, контејнери разних типова и димензија, пегле за вулканизацију трака. У новије време је освојена технологија за израду свих типова челично решеткастих стубова за далекове.

Радна јединица Одржавање бави се одржавањем електроенергетских и телекомуникационих објеката у оквиру РБ „Колубара“. Електромонтери у овој јединици раде сваког дана прву смену, али након тога морају да буду доступни по позиву и у тим ситуацијама раде у режиму интервентног рада. У најкраћем року приступају отклањању кварова на свим објектима, што је и циљ формирања и рада те радне јединице.

Све радне јединице у погону „Елмонт“ обједињене су Службом техничке припреме у оквиру које функционишу Одељење за транспорт и механизацију и Одељење набавке и складишта.

Душан Петровић са колегама на терену

пракса пре самосталног рада, најделотворнији. Стицање одређеног искуства важно је јер су електромонтери углавном на терену и увек на висини задатка, с обзиром на то да њихов посао подразумева рад на висини.

У оквиру погона „Елмонт“ у Лајковцу налазе се радионица за машинску обраду, радионица челичних конструкција, магацин, аутомеханичарске радионице, неколико мањих старих електрорадионица и просторија за особље – електромонтере из радних јединица „Енергетика“ и „Телекомуникације“.

У радионици за машинску обраду прате приоритетну делатност везану за електромонтажу. Ту се раде резервни делови потребни за терен: за монтажу стубова, конзола, развлачење жице. Стругови којима раде стара су технологија и неки делују као да би могли да буду и музејски експонати, нашалили смо се.

– Али раде одлично – каже Миодраг Цојић, руководилац

Машинске службе погона „Елмонт“. – „Метал“ има изузетно сопствено одржавање, познато по својој иновативности, која нас је и одржала свих ових година. Комплетан машински парк одржавамо сопственим ресурсима и нема резервног дела који не можемо да направимо.

Радован Живојиновић, металостругар, ради у „Елмону“ већ 36 година, од чега је три године пословођа машинске радионице. Каже да је за добар тимски рад неопходно да се сви зајамно слушају.

– И они мене, али и ја њих – каже озбиљно.

На маказима за сечење лима срели смо бравара Милоша Тешића из Лајковца, који овај посао у „Елмону“ ради 20 година. У својој радионици он је једини који сече лимове, али и гуму по потреби, на машини коју сликовито зову ГМ – „гиљотинске маказе“.

Након посете радионицама, упутили смо се на терен, код

Александар Богдановић са колегама на Очази

електромонтера у Вреоцима. Дочекао нас је пословођа Душан Петровић. Баш у том тренутку, екипа је подизала бетонски стуб на 6 kV далеководу за напајање бунарске кућице за потребе ЈПКП „Лазаревац“.

– Због напредовања копова неки бунари морали су да буду угашени, тако да су направљени нови за напајање водовода. Наше је да померимо далековод и трансформацију која ће бити поред бунара, да би те пумпе радиле и снабдевале водовод. Како је посао обиман, за сутра планирамо демонтажу трансформатора са старог места и монтажу на стуб до новог бунара. Такав је наш посао, да радимо далековде по коповима, трансформације, постројења и све остало што треба. Основни предуслов, због свих специфичности задатака, јесте да увек имамо способну и искусну екипу – рекао нам је Душан, који је у „Елмону“ од 1995. године.

Може се рећи да је прошао „пут струје“ – од електромонтера, ВК електромонтера до пословође – посла који обавља пуних 20 година. Каже да је радни дан тежак и пуно је одговорности, али и занимљив, јер се на терену стално нешто дешава.

Упутили смо се на језеро Очага где је друга екипа електромонтера постављала рефлекторе.

– Кад год су потребни неки висински радови и корпа, увек нас зову. Свакога дана на терену је од 35 до 40 електромонтера и увек имамо три до четири активна радилишта – рекао је Бојан Илић, руководилац електромонтажних радова на терену.

Приметили смо да прописно носе шлем, иако је, руку на срце, мала шанса да ће им док су на висини нешто пасти с неба на главу.

– То да нам случајно не би „нешто пало на памет“ – нашалили су се.

М. Пауновић

Подизање бетонског стуба у Вреоцима

Милош Тешић

Виши ниво радног окружења

Циљеви обучавања су унапређивање стандарда понашања запослених, јачање етичке културе и спречавање настанка корупције

Током друге половине јуна и прве половине јула радници Рударског басена „Колубара“ који у свакодневном послу користе рачунар похађали су обавезну обуку „Етика и интегритет“ и успешно положили тест знања. У складу са Законом о спречавању корупције, „Електропривреда Србије“ има обавезу спровођења обуке у области спречавања корупције и јачања интегритета пошто је, осим запосленима у органима јавне управе, обучавање намењено и запосленима у различитим привредним субјектима чији је оснивач Република Србија. Циљ је да се омогуће усвајање знања о етичким принципима и боље разумевање прописа који регулишу ову област, а тиме и једнообразно

■ Снежана Ранђић

схватање шта је прихватљиво понашање и ојачају способности и вештине запослених за реаговање у ризичним ситуацијама и ситуацијама етичких дилема.

– Од 2.750 запослених који у свим организационим целинама „Колубаре“ свакодневно користе рачунар, што подразумева и отворене мејлове, од 15. јуна до 15. јула обуку су завршила 2.183 полазника. Први пут је у „Колубари“ организована обука за овако велики број радника. Запослени су јој одговорно приступили. Обука је спроведена у сарадњи са Службом за развој људских ресурса Управе ЕПС-а, која има директан контакт са Агенцијом за спречавање корупције – објаснила је Снежана Ранђић, руководилац Одељења за образовање и психосоциолошки рад.

Обука је индивидуалним темпом реализована посредством портала за учење на даљину. Чиниле су је четири лекције и четири теста. Запослени су се најпре упознавали са садржајем лекције, а онда радили одговарајући тест. Минималан број бодова по тесту био је четири. Након завршетка, полазници су са свог корисничког налога преузимали сертификат и слали га на посебно одређен мејл ради евиденције.

– Из прихватања саме теме препознаје се да је запосленима стало до питања којима се обука бави. Они преузимају обавезе о којој год обуци да је реч, што говори о високој заинтересованости. Могли бисмо истражити интересовања и касније можда на овај начин извели неке интерне обуке. Послодавац би одредио које би то сфере биле – објаснила је Снежана Ранђић и посебну захвалност

за техничку подршку упутила колегама из Сектора за аутоматску обраду података и Мирјани Зечевић, руководиоцу.

Обуку су чиниле четири тематске целине, утврђене Програмом обуке у области спречавања корупције и јачања интегритета. Најпре су анализирани вредности и улога запослених у органима јавне власти, потом ризичне ситуације за настанак корупције у радном окружењу, затим улога етичког кодекса у решавању етичких дилема и на крају одговорност за етичко поступање. Уз видео-серијал и примере из свакодневице и историје, у оквиру ових тема разматрани су појмови вредности, морала, етике, законитости, непристрасности, као и ситуације настанка корупције, примања поклона, поступања с повереним средствима и информацијама, односа према странкама и колегама и друга важна питања. Такође, дате су и дефиниције стручности, објективности, ефикасности, економичности, лојалности, поштовања и других вредности.

Међу бројним исходима учења и подизања нивоа вештина јесу идентификација и усвајање вредности и препознавање разлике између вредности, морала и професионалне етике, те коришћење норми етичког кодекса као смерница за професионално понашање. Очекивани учинци су и примена правила за управљање сукобом интереса и препознавање ситуације етичке дилеме. Предвиђене ефекте обуке чине и дефинисање одговорности у радном окружењу, као и то да запослени следе и промовишу позитивне моделе понашања.

М. Караџић

Из садржаја

Полазници су се током обуке информисали о деонтолошкој и телеолошкој теорији морала, најпознатијим теоријама морала које могу помоћи при одлучивању. Док је по првој дужност најважнија категорија и мотив деловања, друга се бави исходима, односно корисношћу појединих избора.

Уз свест о сопственом понашању и важности сваког појединца у превенцији корупције, неодговорни стилови понашања могу се преобликовати у одговорно понашање. Модел лествице одговорности Бруса Гордона показује фазе преласка са четири нивоа неодговорности (непостојање свести о проблему, пребацивање кривице на друге, давање изговора и чекање и надање) на четири нивоа одговорности (признавање реалности, трагање и проналажење решења, прихватање надлежности за проблем и потпуно решавање проблема).

Ако се упореде текстови различитих кодекса понашања, међу њима и Кодекса понашања државних службеника, примећује се да су поједине вредности присутне у свим документима, односно да су заједнички садржалац свих постојећих кодекса.

■ Пројекат је урадио архитекта Ђакон Мирослав Николић

Газиместан у Жупањцу

Милован Митровић, професор у пензији, решен је да оствари свој сан у коме му се, на месту страдања предака у време Првог светског рата, приказала мала црква

Недалеко од места где се у време Колубарске битке, једне од највећих у Првом светском рату, налазила прва линија фронта, ускоро ће бити подигнут меморијални центар симболично назван „Колубарски Газиместан“. Пројекат архитекте Ђакона Мирослава Николића већ је урађен, па се до краја године очекује почетак радова.

У плану је изградња куле посвећене српском кнезу Лазару и капеле Светог Саве. Благослов за изградњу меморијалног центра дао је 3. децембра владика Епархије шумадијске Јован. Симболично, истог датума када је 1914. године Прва армија под командом Живојина Мишића кренула у победоносни противнапад, који је довео до пораза и повлачења војске Аустроугарске монархије с територије Србије.

За будући спомен-центар везана је интересантна прича. Универзитетски професор у пензији Милован Митровић рођен је недалеко од места на коме је предвиђена изградња овог значајног објекта. Идеја се јавила пре седам

година, када се професору у сну указала једна бела црквица баш на пропланку на коме су се налазили ровови на првој линији фронта у време Колубарске битке.

– Био је Бадњи дан кад сам се пробудио из сна у коме ми се приказала светиња. Можда сам био и под утиском јер баш тада по први пут нисам био у могућности да празник проведем на родном огњишту. Како било да било, решио сам да учиним све оно што је до мене да место великог српског страдања на неки начин буде обележено – присећа се професор.

Митровићев деда Светолик учествовао је у Колубарској бици. Био је рањен, а касније и заробљен. Он је свом унуку препричавао догађаје везане за велико страдање – говорио је о гранатама које су тукле по брду Човци, грмљавини српских хаубица и болници у којој су му лекари спасили живот, иако је био тешко рањен у главу.

– Уз дедине приче о Великом рату практично сам одрастао. На овом малом простору где су рођени моји преци одиграла се једна од највећих епопеја. Погинуло је више хиљада српских јунака, па је било логично да се на неки начин ово свето место заувек обележи. Ипак, пропало је неколико покушаја. Прво да поставимо спомен-плочу, затим се изјавило и план о подизању цркве. Најзад, дошли смо до сјајног решења да саградимо спомен-центар који је симболично назван „Колубарски Газиместан“ – у даху прича Митровић.

Професор је донирао плац и платио пројекат. Уједно је формиран и српски

културни центар под именом „Чуваркућа“, због прикупљана донација. Православни спомен-центар у Жупањцу неће бити само место које ће сведочити о трагедији из прошлих времена. Према плану градитеља центар ће бити својеврсна школа у којој ће младе генерације имати прилику да кроз образовање стичу искуства за будућност.

Уз манастир посвећен Светом Георгију у Ђелијама, цркву Светог Димитрија у Лазаревцу, манастир у Боговађи, Газиместан у Жупањцу биће део једног заокруженог верско-историјског комплекса. Велико стратиште у реону Враче брда заслужило је једно такво велико спомен-обележје.

Д. Ђорђевић

Победа Србије

Колубарска или Суворовска најзначајнија је битка између војске Краљевине Србије и Аустроугарске царевине у Првом светском рату. Вођена је у новембру и децембру 1914. године на фронту дугачком више од 200 километара. У бици је на обе стране учествовало око 850.000 војника. Према изворима, погинуло је 30.000 аустроугарских и 22.000 српских војника. Царевина је имала још 173.000 рањених, док је на српској страни била 91.000 повређених. Битка је окончана успешном противофанзивом коју су извеле снаге Прве армије под командом генерала Живојина Мишића, против бројније и много боље опремљене аустроугарске војске, у тренутку када је цео свет очекивао вести о капитулацији Србије.

Трагом малог црног албума

Алжирска парламентарна делегација посетила је Рударски басен и Термоелектрану „Колубара“ 1963. године

Током систематизације архивског депоа Рударског басена „Колубара“, захваљујући доброј процени о вредности заборављеног документа запослених Опште службе „Површински копови Барошевац“ на челу са руководиоцем Срђаном Ђоковићем, на светлост дана је изронио албум фотографија направљених поводом посете алжирске парламентарне делегације 25. марта 1963. године.

У очуваном црном кожном повезу на првој страни је ручно, краснописом, забележено да је албум усмелена на обилазак Рударског басена и Термоелектране „Колубара“. Испуњен је са 20 фотографија изузетног квалитета, јасних и 60 година касније.

■ Прва дипломатска посета после ослобођења

Тадашња Федеративна Народна Република Југославија била је чест домаћин многим званичним делегацијама из целог света. Међутим, долазак уставотворне делегације највеће државе Африке, највеће арапске и највеће државе Медитеранског басена, имала је много дубљи значај за обе земље који морамо потражити у хладноратовским 50-им годинама двадесетог века.

Тито, председник Југославије, тада је започео спровођење спољне политике несврставања, која се, кажу тумачења, јавила као спретно решење питања националне сигурности и дипломатске изолације. Политика несврставања је захтевала снажну и широку подршку која је првенствено долазила од

Алжирска делегација 1963.

новоослобођених афро-азијских земаља које нису биле приклоњене ниједном блоку.

Алжир је у том периоду пролазио најтеже раздобље у својој историји, водећи дугогодишњи ослободилачки рат против француских колонизатора. Отворену подршку Покрету за независност и службени став према алжирском питању југословенска делегација дефинисала је на 15. заседању Генералне скупштине Уједињених нација 1960. године да би годину касније, на конференцији ванблоковских земаља која је одржана у Београду, алжирски ослободилачки покрет добио међународно признање, а Југославија службено признала Привремену алжирску владу. Након 130 година колонијалне експлоатације и француске доминације, Алжир је 5. јула

1962. године стекао независност. Слобода је освојена након седам и по година истрајних и крвавих борби.

Будући да је Југославија била пријатељ када је било најтеже, како кроз утицај на међународне институције, тако и кроз конкретну помоћ, Алжир је постао један од важнијих партнера Југославије у првој половини шездесетих година, када је Ахмед Бен Бела био председник. Зато не чуди да је за прву велику међународну посету после ослобођења одабрана баш Југославија.

Тако је, на позив Савезне народне скупштине у Београд 21. марта 1963. стигла делегација тек постављеног парламента коју је предводио Ахмед Канд, председник спољнополитичког одбора Скупштине Алжира. Гости је примио Петар Стамболић,

председник Савезне народне скупштине. Наведено је да је долазак делегације био подстакнут интересовањем за југословенско искуство у изградњи државе, институција и развоју привреде. Током свог боравка гости су обишли многе фабрике широм Југославије, међу којима су биле „Индустрија мотора Раковица“ у Београду и „Раде Кончар“ у Загребу. Посетили су и индустријско пољопривредни комбинат „Беље“, железару у Зеници, али и многе државне институције.

Колубарску индустријско-рударску област главни актери нашег малог црног албума посетили су 25. марта 1963. Алжирска посета била је прилика за приказивање Југославије као социјалистичке државе стабилних институција која свој убрзани развој темељи на успеху самоуправљања. А „Колубара“, са својим привредним и индустријским растом, имала је те године и те како шта да покаже.

■ Напредак по мери човека

Делегацију из Африке испред предузећа је поздравио инжењер Момчило Симоновић, тадашњи директор Рударског басена. Прва дестинација били су површински копови „А“ и „Б“, који су 60-их обједињени у коп „Рудовци“. Видели су све – од почетних,

Први роторни багер „Колубаре“

Министар Канд за „воланом“ парњаче

У посети ТЕ „Колубара“

малих багера на Пољу „А“ попут „федершафта“, „фјорентина“, „анкермана“, до Поља „Б“ на коме су примењени за то време најсавременији стандарди у технологији откопавања и коришћењу рударске механизације.

Гости су имали прилику да виде како ради први, мањи роторни багер и потпуно нов, у том моменту малтене тек монтиран „глодар“, који ми данас знамо као „глодар 4“. Вероватно је најимпозантнији био „ведричар“ који се кретао по шинама и био, са данашње тачке гледишта, чудовишно велики багер. Наравно, биле су ту и чувене „шкоде“ као и пет „мариона“. Тих година повећан је и број булдожера и цевополагача, те не чуди да је производња достигла три милиона тона угља. Гости су посетили и Поље „Д“, нови коп отворен 1961. На њему је додуше, у том тренутку још увек било мало механизације, али је ту био потпуно нов, багер дреглајн ЕШ (27). Видело се како зелене пољане брзо нестајају, замењене малтене непрегледним црним угља.

Пажњу делегације нису закупили само копови. Наишавши на велико гостопримство посетили су Рудовце, у то време прави бисер и пример социјалистичке бриге о самоуправном раднику. Представљено им је ново, велико радничко насеље са стамбеним и породичним зградама са окућницом. Широке улице поплочане коцком. Амбуланта, модерна, и пространа школа са кабинетима која је уселјена претходне године. Ту су их пионири дочекали са цвећем у рукама и послали поздрав деци Алжира. Занатски центар, фудбалски терен, биоскоп, модерна велика зграда мензе у којој су се послужили

препеченицом и само који метар изнад ње, базен у изградњи. Уз станицу железничке пруге уског колосека Младеновац–Аранђеловац–Лајковац и индустријску пругу – ово село је шездесетих представљало рударски центар, пошто су и Дирекција копова и огромна ранжирна станица биле надомак мензе.

Како је забележено у листу „Колубара“, Ахмед Канд се захвалио домаћинима.

– Дивимо се резултатима који су постигнути у социјалистичкој Југославији, дивимо се резултатима у вашем басену. Оно што смо видели на површинским коповима пуно ће нам користити, јер и наша земља има могућности за експлоатацију лигнита површинским откопавањем – рекао је Канд.

„Колубарином“ пругом

На путовању кроз фотографије, Канд нас са нескривеним одушевљењем за „воланом“, односно контролером парњаче, води до Вреоца. Тамо су гости сазнали да је управо железнички транспорт окосница „Колубариног“ превоза. Да би било одговорено на све веће потребе, тих година направљена су додатна одговарајућа колосечна постројења и средства транспорта, која су омогућавала везу копова са погонима за прераду, као и везу погона „Прераде“ са железничком станицом у Вреоцима и ТЕ „Колубара“ у Великим Црљенима, дужине око 40 километара. Колосеци су се простирали од Поља „Б“ до станице Тамнава, од чега је пруга уског колосека била дуга 25, а нормалног колосека 15 километара. Сушара је постала главна ранжирна станица и централна тачка индустријске мреже пруга рударског басена „Колубара“.

А пре Сушаре, делегација и домаћини свратили су и до нове зграде Централне радионице која је подмиривала потребе различитих објеката и постројења. Радионица, која је била зачетак „Метала“, била је подељена у две производне радионичке групе. Прва је обухватала репаратуру локомотива и вагона, а друга одржавање багера, булдожера, центрифугалних пумпи и машинских уређаја за оглењивање угља. Посла је било много, са доласком нових машина још више. Баш те године набављена је модерна опрема, машине и уређаји за израду резервних делова рударске опреме који су до тада рађени искључиво у иностранству.

Стигли су и до Постројења за прераду и оглењивање угља, иновативног и по много чему јединственог у свету. Мокра сепарација почела је са прерадом 23. септембра 1956. године, а с прањем угља наредне године. Чишћење угља се обавља поступком гравитационе концентрације у тешкој средини, што је јединствени случај у свету. Импазантна Сушара, постројење за сушење угља, први такав енергетски објекат у Југославији, пуштена је у рад септембра 1957. године. За њене потребе преправљен је далековод паре од старе електране у Вреоцима до Сушаре, па је тако ТЕ „Вреоци“, снаге 12 мегавата претворена у топлану за производњу водене паре која је коришћена у процесу сушења лигнита. Угаљ за њен рад је производила јама „Јунковац“.

Фотографије говоре да су, на крају, дошли до ТЕ „Колубара“ у Великим Црљенима, енергетског првенца Србије, највећег и најлепшег енергетског објекта Југославије тог времена. Тамо

су сазнали да је објекат почео са радом 1956. године, са два турбогенератора по 32 MW што је представљало највећи тадашњи капацитет. Изградња је реализована у четири фазе, у свакој повећавајући капацитет да би 1961. године укупна снага износила 161 мегават. Први генератор домаће производње из фабрике „Раде Кончар“ уграђен је у тај, четврти блок. Управо је те 1963. године, 24. децембра остварен милијардити киловат-час.

Стари кожни албум затварају фотографије Лазаревца и посете једном градском домаћинству. Реч је о предивном документу који сведочи о једном времену и подсећа колико је напора и труда уложено да „Колубара“ постане то што јесте. Исте године 7. априла, Федеративна Народна Република Југославија постала је Социјалистичка Федеративна Република Југославија, односно СФРЈ.

Д. Весковић

Алжирско сунце лечило Солунце

Друштво пријатеља Алжира у сарадњи са Библиотеком града Београда организовало је у мају у Римској дворани библиотеке предавање „Срби у Алжиру 1916–1918“ проф. др Милана Радовановића, који документује вредност поште као средства комуникације и личне вести. На овом предавању чуло се да је више од 2.600 Срба после Првог светског рата нашло утеху и опоравак у пријатељском Алжиру. Захваљујући поштанским дописним картама може се пратити како су наши људи примљени и какву су им негу пружали у градовима Алжира и другим крајевима северне Африке где су били угошћени.

Видовданске свечаности

Низом културно-забавних садржаја у периоду од 21. до 30. јуна свечано је обележен Видовдан, Дан општине

Манифестација која је постала део традиције града започела је изложбом „Лазаревац – град мозаика“. На паноима постављеним у пешачкој зони од 22. до 30. јуна документовани су догађаји који су обележили рад колоније „Направимо мозаике“ која постоји више од деценије. Лазаревачко удружење ликовних уметника – ЛУЛУ, организатор је смотре на којој је своја дела приказало тридесетак аутора. Између осталог, учесници су били академски сликари и 18 полазника школе мозаика, која се одржавала у сусрет уметничком догађају. Заједничким радом уметника мозаицима су оплемењене фасаде појединих јавних зграда пешачке зоне у главној улици, али и дворишта више од стотину приватних кућа у Лазаревцу.

Културно-уметничко друштво „Диша Ђурђевић“ приредило је на платоу испред Рударске чесме 26. и 27. јуна традиционални фестивал фолклора дечијих и извођачких

Програм за децу

Део програма Видовданских свечаности био је усмерен према најмлађим суграђанима. Малишани су имали прилику да науче основне лекције израде мозаика, учествују у креативним радионицама, погледају наступе дечијих фолклорних група и позоришну представу „Зеколовко“. Удружење Дечија културна географија организовало је упознавање деце са историјом града кроз шетњу и причу о знаменитим људима и догађајима.

ансамбала. Поред ансамбала из наше земље, учествовали су КУД „Гоце Делчев“ из Валандова, из Северне Македоније, и КУД „Рудар“ Угљевик из Републике Српске, чиме је фестивал добио међународни карактер. У великој сали Центра за културу 27. јуна, у извођењу Пулс театра, одиграна је позоришна представа „Е не дам бре“, по тексту Ненада Карића.

На сам дан празника Светог мученика кнеза Лазара, по ком је град на овај дан пре 134 године добио име, свечаност је започела Светом литургијом у Храму Светог великомученика Димитрија, након које је у спомен-костурници одржан парастос свим војсковођама и војницима који су своје животе положили за веру и отачаство од Косовског боја до данас. Прослава се преселила у Центар за културу, где је одржана свечана седница Скупштине Градске општине Лазаревац.

Присутнима се обратио председник општине Бојан Стевић који је честитао празник

и подсетио на све реализоване и планиране пројекте за развој општине. Награду у области противпожарне заштите добио је Милош Живановић из Барзиловице, командир Ватрогасно-спасилачке јединице Лазаревац. Награде за стваралаштво младих припале су Андреју Белићу и Александри Спасојевић, ученицима Гимназије, и Нађи Лазаревић, ученици Техничке школе „Колубара“. Највише признање које додељује ГО Лазаревац – Видовданска награда, ове године припала је Културно-уметничком друштву „Диша Ђурђевић“ из Вреоца за изузетан допринос развоју и неговању традиције и обичаја колубарског краја. Плакете захвалности додељене су академском вајару Душану Рајишићу и професору Техничке школе „Колубара“ Ивану Гајићу. Након доделе награда свечаност је употпунио пригодан културно-уметнички програм који су приредили глумци Пулс театра и ученици и професори Музичке школе „Марко Тајчевић“.

У свечаној сали градске библиотеке 29. јуна додељене су награде победницима конкурса „Најлепше двориште 2023.“ који је организовала Туристичка организација ГО Лазаревац. Прва награда – електрични перач под притиском, припала је Милки Павловић из Врбовна. Друго место и електричну косилицу освојио је Миодраг Бојић из Лазареваца, док је трећу награду, баштенску лампу, добио Љубисав Пантић из села Лесковац. Додељено је и пет посебних награда у виду садног материјала, као и два поклон-ваучера за куповину баштенског алата. У вечерњим сатима, на новом тргу испод Рударске чесме, одржана је премијера документарно-играног филма „Кнез Лазар“, редитеља Марка Маринковића.

Част да затвори овогодишњу манифестацију припала је поп групи „Sanya D Rio“ из Београда која је 30. јуна одржала концерт у Центру за културу.

А. Тошић

/// Фото: Александар Рашин

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд 658(497.11)(085.3)
ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА Србије Енергија Колубара ЕПС Енергија Колубара / главни и одговорни уредник Ана Павловић. -
2017, бр. 1 (нов.) - . - Лазаревац : Електропривреда Србије, 2017- (Инђија : Komazes copy). - 30 cm
Месечно. - Је наставак: Колубара (Лазаревац) = ISSN 1451-2890
ISSN 2560-5143 = ЕПС Енергија Колубара
COBISS.SR-ID 250299404

